

Żegalska, Elżbieta

Sprawozdanie z działalności Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego im. Wagów w latach 1997-2000

"Studia Łomżyńskie", 12, 2001, s. [291]-304

Zdigitalizowano w ramach projektu pn. Budowa platformy "Podlaskie Czasopisma Regionalne", dofinansowanego z programu „Społeczna odpowiedzialność nauki” Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (umowa SONB/SP/465121/2020).

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Udostępniono do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Sprawozdanie z działalności Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego im. Wagów w latach 1997-2000

Zgodnie z obowiązującym statutem § 23, 25, 26 w połowie czteroletniej kadencji władz Towarzystwa winno odbyć się Walne Zgromadzenie sprawozdawcze, a po upływie tego okresu Walne Zgromadzenie sprawozdawczo-wyborcze.

Zarząd przedstawia Walnemu Zgromadzeniu sprawozdanie z 4-letniej kadencji władz i omówienie zadań merytorycznych.

Sprawy organizacyjne

W analizowanym okresie stan osobowy członków Towarzystwa uległ zwiększeniu o 56 osób, a z przyczyn naturalnych (zmarli i zrezygnowali na własną prośbę) ubyło 7 osób. Zarząd w omawianym okresie skreślił 75 członków za brak zainteresowania działalnością Towarzystwa, nie opłacaniem składek. Na dzień 31.12.2000 r. liczba członków wynosiła 204 członków, w tym 64 kobiety.

Czternastego grudnia 1996 r. Odbyło się Walne Zgromadzenie sprawozdawczo-wyborcze ŁTN im. Wagów, na którym wybrano 15-osobowy Zarząd, który ukonstytuował się następująco:

- Prezes – prof. dr hab. Michał Gnatowski (Białystok),
- I Wiceprezes – prof. dr hab. Mirosław Kleczkowski (Łomża),
- II Wiceprezes – ks. prof. dr hab. Witold Jemielity (Łomża),
- Sekretarz – mgr inż. Elżbieta Żegalska (Łomża),
- Skarbnik – mgr Stanisław Grodzki (Łomża).

Te osoby oraz prof. dr hab. Henryka Sędziak (Łomża) i dr Krzysztof Olszewski (Warszawa) weszły w skład 7-osobowego Prezydium Zarządu. W dalszym ciągu funkcję dyrektora biura Zarządu powierzono mgr inż. Elżbiecie Żegalskiej.

W skład Zarządu oprócz wymienionych osób, weszły jeszcze następujące osoby: prof. dr hab. Barbara Falińska (Warszawa), prof. dr hab. Adam Czesław Dobroński (Białystok), prof. dr hab. Andrzej Bocian (Warszawa) oraz doc. dr Witold Wincenciak, dr Roman Engler, mgr Maria Konopka, mgr Cecylia Sobolewska, mgr inż. Wiesław Dołęgowski – wszyscy z Łomży.

Ponadto wybrano 3-osobową Komisję Rewizyjną: mgr Jan Rachubka (przewodniczący), mgr Stanisław Karsowski (sekretarz), dr Czesław Kiszurno (członek) oraz Sąd Koleżeński: dr Józef Gabiniewicz – przewodniczący, mgr Gabriela Szczęsna – sekretarz i doc. dr hab. Antoni Jakubczak, mgr Mieczysław Mioduszewski, mgr Czesław Rybicki – członkowie.

Na omawianym Walnym Zgromadzeniu nie dokonywano zmian w statucie. 17.04.1999 r. odbyło się Walne Zgromadzenie sprawozdawcze za lata 1997-1998, na którym dokonano zmian w treści zapisów: „województwa łomżyńskiego” na „Ziemi Łomżyńskiej” (w wyszczególnionych miejscach w sprawozdaniu Komisji Statutowej).

Zgodnie ze statutem i jego zmianami obowiązującymi od 17.04.1999 r., § 29 ust. 2 Zarząd Towarzystwa zwoływany jest przez Prezydium Zarządu w miarę potrzeby, co najmniej raz na półrocze, a Prezydium Zarządu w miarę potrzeby, co najmniej raz na kwartał. Zarząd w tym okresie odbył 12 posiedzeń oraz 15 posiedzeń Prezydium Zarządu. Wykazana częstotliwość posiedzeń Prezydium Zarządu była wystarczająca do prowadzenia właściwej działalności.

W Towarzystwie aktywnie działała 6 sekcji: historyczna, kultury języka, literacka, przyrodnicza, weterynaryjna i ekonomiczna.

W okresie czterech lat w Towarzystwie bez zmian pracowały na pełnych etatach: dyrektor biura Zarządu mgr inż. Elżbieta Żegalska i Zofia Lipińska jako starszy referent w zakresie działalności podstawowej, na 1/4 etatu mgr Krystyna Mężeńska pełniąc funkcję kustosa w bibliotece naukowej oraz główna księgowa p. Zofia Kossakowska na umowie-zleceniu. Ponadto w ramach prac interwencyjnych zobligowanych umową z Rejonowym Urzędem Pracy, a następnie Powiatowym Urzędem Pracy pracował w ETN im. Wagów mgr inż. Józef Żegalski przez okres 1.12.1996 r. do 31.05.1997 r. oraz od 1.03.2000 r. – 30.06.2000 r. z potrzeby przeprowadzki Towarzystwa do nowego lokalu oraz prac w bibliotece.

Powyższy skład osobowy przy dużej pomocy społecznej był w stanie w miarę dobrze wywiązywać się z powierzonych obowiązków. Od kilku lat ze względu na niewystarczające środki finansowe nie możemy zatrudnić na pełny etet wykwalifikowanego bibliotekarza i zadanie związane z działalnością biblioteki jest wykonywane tylko do spraw bieżących, związanych z obsługą czytelników, katalogowaniem nowości wydawniczych z danego roku. Część zadań bibliotecznych realizowana jest na podstawie umów – zleceń przez bibliotekarzy i inne osoby.

ETN im. Wagów od momentu powstania nie posiadało docelowego lokalu. Używane pomieszczenia były wynajmowane na czas nieokreślony i powierzchniowo niewystarczające, co nie dawało gwarancji stałej lokalizacji. Zwróciliśmy się w 1995 r. do Wojewody Łomżyńskiego o przydzielenie Towarzystwu większego lokalu na prawach współwłasności. Po złożeniu wniosku uzyskaliśmy akceptację Wojewody Łomżyńskiego, ale musieliśmy uzasadnić pierwszeństwo naszych potrzeb przed innymi placówkami o podobnym profilu działania.

Po wielu spotkaniach i negocjacjach oraz wzmożonej działalności przekazano Towarzystwu nieodpłatnie na czas nieokreślony, pomieszczenia w celu wykorzystania na działalność statutową w budynku z XIX wieku, przy ul. Długiej 13 o łącznej powierzchni 127,6 m² – akt notarialny z dnia 8 kwietnia 1997 r.

Uzyskaliśmy cztery piękne pomieszczenia na parterze, w których w miarę swobodnie rozmieściliśmy posiadane zbiory biblioteczne i muzealne oraz mamy możliwości dalszego rozwoju.

Działalność naukowa

Zgodnie ze statutem i uchwałami Walnych Zgromadzeń, Towarzystwo kontynuowało badania związane z historią ziemi łomżyńskiej, zasłużonymi ludźmi oraz teraźniejszością województwa.

Seminaria i otwarte wykłady prowadzone przez wybitnych przedstawicieli nauki polskiej i nie tylko, przyczyniły się do wzrostu zainteresowania społeczeństwa historyczną i współczesną tematyką specjalistyczną regionu.

Efektom prac naukowo-badawczych były publikacje artykułów w periodykach naukowych i czasopismach specjalistycznych z zakresu weterynarii, rolnictwa, ochrony środowiska, planowania i zarządzania gospodarką narodową na przykładzie woj. łomżyńskiego, zagadnień społeczno-gospodarczych, z językoznawstwa i z historii regionu.

Do tradycyjnych i sprawdzonych form pracy należą: konferencje naukowe i popularnonaukowe, badania naukowe, seminaria doktoranckie oraz wykłady i prelekcje dla młodzieży szkół średnich.

a) konferencje naukowe (13)

- cztery sesje ekonomiczne nt. „O szansach rozwojowych regionu łomżyńskiego (diagnozy i projekcje), 1997 r. i „Społeczność regionu łomżyńskiego w procesie gospodarki rynkowej” 1998 r. i „Problemy adaptacji regionu łomżyńskiego do wyzwań współczesności” 1999 r., „Dostosowanie strukturalne gospodarki powiatu łomżyńskiego do potrzeb rynku”, 2000 r.
- 3 dwudniowe konferencje językoznawcze z cyklu *Polszczyzna Mazowska i Podlasia* pt. „Dziedzictwo językowe ziemi łomżyńskiej. Kultura materialna” 1997 r., połączona z otwarciem nowego lokalu Towarzystwa. „Podziały językowe Polski północno-wschodniej” 1999 r., „Frazeologia i składnia polszczyzny mówionej ze szczególnym uwzględnieniem gwary łomżyńskiej” 2000 r.
- trzydniowa konferencja naukowo-dydaktyczna pt. „Znaleźć właściwy klucz do twórczości Adama Mickiewicza” zorganizowana wspólnie z Wojewódzkim Ośrodkiem Metodycznym, Łomża-Czartoria 1998 r.
- konferencja pt. „Szczuczyn Polski i Szczuczyn Lidzki na Białorusi”, 2000 r.
- konferencja historyczna pt. „Region łomżyński w latach II Rzeczypospolitej”, we współpracy z Instytutem Historii Uniwersytetu w Białymstoku i Wydziałem Kultury, Sportu i Turystyki Urzędu Wojewódzkiego w Łomży, 1998 r.

- konferencja historyczna pt. „Wkład dorobku naukowego profesora Jerzego Wiśniewskiego w historię północno-wschodniej Polski”, 1999 r.
- konferencja historyczna pt. „Wrzesień 1939 i jego konsekwencje dla regionu łomżyńskiego” w 60. rocznicę wybuchu II wojny światowej, 1999 r.
- konferencja przyrodniczo-historyczna pt. „Jakub Waga – pedagog i uczonek” w 200. rocznicę urodzin, 2000 r.

Popularnonaukowe

- przyrodnicza pt. „Biebrza i Narew – dziedzictwo przyrodnicze regionu łomżyńskiego”, zorganizowana we współpracy z Łomżyńskim Parkiem Krajobrazowym Doliny Narwi, 1998 r.
- dwudniowa konferencja językoznawcza z cyklu *Polszczyzna Mazowska i Podlasia* pt. „Atlasy, słowniki i monografie”, w Zespole Szkół Rolniczych, 1998 r.

Ponadto Towarzystwo było współorganizatorem wielu imprez o charakterze ogólnopolskim, regionalnym i lokalnym m.in.:

- ogólnopolskiej konferencji weterynaryjnej pt. „Kobiety w polskiej weterynarii”, Ciechanowiec 1997 r.
- konferencji glogerowskich, których głównym organizatorem jest Społeczne Stowarzyszenie Prasoznawcze „Stopka”, w Czartorii w 1997 r., Ciechanowcu w 1998 r. i dwie konferencje w 1999 r. i 2000 r. w Łomży.
- uroczystości poświęconej pamięci Bohdana Winiarskiego – Łomża 1999 r.
- udziału w Forum Badaczy Mazowsza (wystąpienie i kiermasz) w siedzibie Muzeum Niepodległości w Warszawie w 2000 r.

Ponadto członkowie Zarządu uczestniczyli w wielu konferencjach naukowych, organizowanych przez wyższe uczelnie, stowarzyszenia naukowe oraz inne instytucje i organizacje społeczne m.in. w Łomży, Białymstoku, Ostrołęce, Warszawie, Łodzi, Lublinie, Krakowie, Olsztynie i Radomiu.

- b) Zorganizowano 5 obozów gwaroznawczych z udziałem studentów i doktorantów z ośrodków naukowych: Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu w Białymstoku, Uniwersytetu Łódzkiego, Uniwersytetu Śląskiego, Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Gdańskiego, Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Polskiej Akademii Nauk w Warszawie i Krakowie, Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Kolegium Nauczycielskiego w Ostrołęce, Wydawnictwa Ossolineum, Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Kielcach, razem ponad 150 osób.

W 1997 r. obóz odbył się w Szepletowie, w 1998 r. w Drozdowie, gm. Piątnica, w 1999 r. – 2 obozy w Czartorii i Dowspudzie, a w 2000 r. w Czartorii, obejmując badaniami gminy Miastkowo i Raczki. Organizacją obozów zajmowało się wyłącznie Towarzystwo, a opiekę naukową sprawowali pracownicy naukowcy z Uniwersytetu

w Białymstoku, Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Jagiellońskiego, Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Kielcach, Uniwersytetu Łódzkiego, Śląskiego, Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie i Polskiej Akademii Nauk.

c) Prowadzono badania naukowe z zakresu:

- językoznawstwa nt. „Badanie gwary mieszkańców wsi, małych miast i miasteczek w woj. łomżyńskim” pod kierunkiem naukowym prof. dr hab. Barbary Falińskiej i prof. dr hab. Henryki Sędziak, „Badanie mowy mieszkańców wsi w regionie łomżyńskim, zamieszkałych przez drobną szlachtę” – kierownictwo naukowe prof. dr hab. Henryki Sędziak, 2000 r.

Wyniki badań wykorzystano:

- do przygotowania kilkudziesięciu prac magisterskich i licencjackich oraz doktorskich,
- do opracowania „Atlasu Gwar Mazowieckich”,
- do opracowania „Atlasu Gwar Podlasia i Suwalszczyzny”,
- do przygotowania 6. publikacji (wyd. ŁTN im. Wagów) oraz raporty z badań drukowano w wieku czasopismach specjalistycznych i opracowaniach zbiorowych.
- historyczne nt.: „Region łomżyński w granicach ZSRR (wrzesień 1939 – lipiec 1941)” i „Radziecka polityka okupacyjna i postawa społeczeństwa” prowadzone przez prof. Michała Gnatowskiego.

Wyniki badań wykorzystano:

- raporty z poszczególnych etapów badań zamieszczono w Studiach Łomżyńskich w tomach VII, XI (1997-2000),
- część - wyników zaprezentowano na spotkaniach historycznych,
- do publikacji autorskiej pt. „W radzieckich okowach. Region łomżyński w świetle dokumentów NKWD” (1997).
- archeologia i ochrona zabytków, finansowane przez Generalnego Konserwatora Zabytków, przy współpracy z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków nt.:
- badanie archeologiczne powierzchniowe metodą Archeologicznego Zdjęcia Polski (region łomżyński, 1997),
- badanie w zakresie prac inwentaryzacyjnych (opracowanie kart ewidencyjnych) zabytków dzieł sztuki rzemiosła artystycznego, budownictwa ludowego drewnianego z końca XIX w. i pocz. XX w. (woj. łomżyńskie 1998 i 1999).
- „Zagospodarowanie Parku Podworskiego w Grabowie”, badania i prace renowacyjne prowadzone we współpracy z Wojewódzkim Oddziałem Służby Ochrony Zabytków w Białymstoku Delegaturą w Łomży i dofinansowaniu przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku (2000 r.).
- przyroda i historia sztuki
- „Jakub Waga i Jego dzieło FLORA POLSKA”

- badanie prowadzono we współpracy z Muzeum Przyrody w Drozdowie w celu przygotowania wystawy w ramach obchodów 200. rocznicy urodzin Jakuba Wagi (2000 r.)
- d) kontynuowano seminaria doktoranckie z zakresu historii pod kierunkiem pracowników naukowych Uniwersytetu w Białymstoku – prof. Michała Gnatowskiego i prof. Adama Dobrońskiego oraz prof. Witolda Jemielitego z Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, a następnie Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Prof. dr hab. Henryka Sędziak od 1997 roku prowadzi seminarium doktoranckie z językoznawstwa, w którym uczestniczą nauczyciele ze szkół łomżyńskich i z Ostrołęki.
- e) Omawiając czteroletni dorobek naukowy Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego im. Wagów nie można zapomnieć o awansie naukowym członków władz Towarzystwa. W tym okresie prof. Andrzej Bocian – członek i prof. Mirosław Kleczkowski – wiceprezes Zarządu, otrzymali tytuły profesorskie nadane przez Prezydenta RP i wykładają: prof. Andrzej Bocian na Uniwersytecie w Białymstoku, a prof. Mirosław Kleczkowski w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Natomiast dr Antoni Jakubczak – członek Sądu Koleżeńskiego uzyskał tytuł doktora habilitowanego.
- f) Członkowie Towarzystwa działający w poszczególnych sekcjach prowadzili działalność dydaktyczną i popularyzacyjną wśród młodzieży szkół średnich, studentów, nauczycieli i społeczeństwa.

Działalność biblioteki i czytelní naukowej Towarzystwa

Księgozbiór biblioteki naukowej Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego im. Wagów liczy ok. 14800 vol., w tym 1900 vol. to księgozbiór ofiarowany Towarzystwu na mocy testamentu przez prof. Piotra Bańkowskiego – wieloletniego redaktora czasopisma „Archeion”. Razem z księgozbiorem Profesor podarował również cenną kolekcję porcelany, obrazów i mebli. Całość zgodnie z wolą Ofiarodawcy, zgromadzona jest w jednym, dużym pomieszczeniu (na 46 m²) i stanowi salę wystawową Gabinetu Naukowego im. Janiny i Piotra Bańkowskich. Ze względu na cenny księgozbiór i Kolekcję porcelany, obrazów i mebli, Wojewódzki Konserwator Zabytków spowodował, że w czerwcu 1993 r. ww. zbiór wpisano do rejestru zabytków ruchomych woj. łomżyńskiego pt. „Kolekcja prof. Piotra Bańkowskiego”.

Po usytuowaniu omawianej „Kolekcji” w nowym lokalu jest ona udostępniana zwiedzającym, przede wszystkim gościom z zagranicy, uczestnikom konferencji i innym zwiedzającym. Ponadto z pięknego salonu korzystali kandydaci na senatorów i posłów do sejmu i senatu w wyborach 1997 r. oraz w wyborach samorządowych 1998 r.

Księgozbiór z Kolekcji jest udostępniany czytelnikom tylko w czytelni w obecności bibliotekarza, ponieważ są to w przeważającej części starodruki i książki XIX-wieczne.

Wypożyczaliśmy z Kolekcji eksponaty, pergaminy i książki na zewnątrz z przeznaczeniem na wystawy czasowe – 12 razy, m.in. do Archiwum PAN w Warszawie, Muzeum Północno-Mazowieckiego w Łomży, Muzeum Okręgowego w Ostrołęce, Państwowego Muzeum w Białymstoku i Muzeum Przyrody w Drozdowie.

Biblioteka i czytelnia od 8.04.1997 r. mieści się w nowych pomieszczeniach na 120 m².

Około 30% księgozbioru to starodruki oraz wydawnictwa XIX wieczne i z pocz. XX wieku. Bogaty jest również zbiór wydawnictw encyklopedyczno-słownikowych, od XIX w. po współczesne. Około 20% księgozbioru stanowią książki i czasopisma zawierające informacje na temat ziemi łomżyńskiej i Kurpiwщины. Jest to najbogatszy zbiór tego typu wydawnictw w regionie łomżyńskim i dlatego tak bardzo zależy nam na jego uzupełnianiu poprzez zakupy antykwaryczne, nowości wydawnicze, wymianę między wydawnictwami i bibliotekami oraz otrzymywane dary. Księgozbiór z decydującą przewagą nauk humanistycznych i społecznych już od kilku lat poszerzany jest o publikacje z zakresu ekologii, biologii, prawa, ekonomii, filozofii, zarządzania i marketingu, literaturę obcojęzyczną, a od 2000 roku o literaturę o Unii Europejskiej. W zbiorach znajdują się również opracowania Towarzystwa, które są wynikiem prowadzonych badań, organizowanych sesji naukowych, popularnonaukowych i spotkań naukowych.

W latach 1997-2000 na działalność biblioteczną przeznaczaliśmy 313 900 zł, w tym z Komitetu Badań Naukowych 210 000 zł, 5 000 zł z Urzędu Wojewódzkiego w Łomży, 800 zł z Urzędu Miejskiego w Łomży, 37 900 zł z PHARE i 4 000 zł z PBK w Warszawie, 3 300 zł z Rejonowego Urzędu Pracy w Łomży oraz 11 500 zł z dochodów własnych.

Ponadto wyliczono, że otrzymane dary książkowe, czasopisma, praca społeczna na rzecz biblioteki za 4 lata wyniosła ponad 41 400 zł.

Środki finansowe otrzymywane z dotacji zostały przeznaczone wyłącznie na realizację zadań wchodzących w zakres działalności biblioteki i czytelni naukowej. Zakupiliśmy 935 vol. nowych wydawnictw naukowych, 10 zakupów antykwarycznych oraz prenumerowaliśmy 24 tytuły czasopism ogólnopolskich o tematyce regionalnej, historyczno-literackiej, przyrodniczej, informacyjno-prawnej, socjologiczno-społecznej, ochronie zabytków, promocji nauki, o tematyce europejskiej. Ponadto otrzymywaliśmy systematycznie bezpłatnie 12 tytułów w drodze wymiany i darów. Na powyższe zakupy (materiały i przedmioty) nietrwale wydaliśmy 25 594 zł.

Na bieżąco opracowywano katalogi poprzez uzupełnianie kartotek do książek zakupionych, pochodzących z wymiany między wydawnictwami oraz z darów.

Skatalogowaliśmy 1356 tytułów oraz zrobiono wykazy tytułów w formie kart katalogowych do około 400 książek ofiarowanych przez Rodzinę Pana Franciszka Wasążnika, książek i czasopism pozyskanych z byłego Urzędu Wojewódzkiego w Łomży.

Z roku 2000 pozostało jeszcze do skatalogowania 100 vol. z zakupów i darów, 150 roczników czasopism i 150 różnych publikacji z lat ubiegłych.

Rozpoczęte są prace archiwalne ok. 2 000 zbioru fotograficznego ogólnego. Do uporządkowania są zdjęcia z ostatnich kilkunastu lat, dokumentujące działalność Towarzystwa.

W latach 1997-2000 prowadziliśmy obsługę informacyjną czytelników oraz wymianę biblioteczną. Tylko podczas przeprowadzki mieliśmy przerwę w okresie 7.05. do 27.06.1997 r. Resztę prac porządkowych wykonywaliśmy stopniowo, nie przerywając prac bibliecznych.

Bibliotekę i czytelnię naukową prowadzą 3 osoby (2 i 1 etatu), które również realizują i inne zadania Towarzystwa. Biblioteka jest czynna codziennie w godz. 8-15 oraz w ciągu dwóch dni do godz. 18.

W analizowanym okresie udzieliliśmy informacji dla około 10 000 osób, wypożyczyliśmy 12 900 książek i czasopism oraz 1800 innych opracowań. Ponadto zorganizowaliśmy 40 spotkań naukowych z historii i językoznawstwa, 3 spotkania o Unii Europejskiej dla 1000 młodzieży prezentując nowe publikacje i spotkania z autorami. Staraliśmy się eksponować najciekawsze własne wydawnictwa i innych wydawców na 29 kiermaszach nowości wydawniczych we własnym regionie oraz w Ostrołęce, Białymstoku, Olsztynie, Łodzi i Krakowie.

Czytelnikami naszymi są przeważnie studenci, uczniowie, nauczyciele, dziennikarze, bibliotekarze, pracownicy administracji państwowej i samorządowej. Właśnie od ponad dwóch lat jest bardzo duże zainteresowanie naszym księgozbiorem ze strony studentów z łomżyńskiego i ostrołęckiego, studiujących w ośrodkach akademickich w Białymstoku, Łomży i innych. Są to studenci korzystający w dużej mierze z publikacji i dokumentów regionalnych od przeszłości do teraźniejszości oraz z dziedziny prawa, ekonomii, socjologii, psychologii, Unii Europejskiej itp.

Prowadzimy ciągłą wymianę wydawnictw regionalnych: w Białymstoku – pomiędzy Uniwersytetem – Biblioteką Główną i Humanistyczną, Wydziałem Ekonomicznym, Historyczno-Socjologicznym, Muzeum Wojska Polskiego, Białostockim Towarzystwem Naukowym, w Łomży i łomżyńskim: z Towarzystwem Przyjaciół Ziemi Łomżyńskiej, Stowarzyszeniem Prasoznawczym „Stopka”, Wyższą Szkołą Agrobiznesu, Muzeum Północno-Mazowieckim, Łomżyńskim Parkiem Krajobrazowym Doliny Narwi, Biebrzańskim Parkiem Narodowym, Narwiańskim Parkiem Narodowym, Towarzystwem Miłośników Rajgrodu oraz Ostrołęckim Towarzystwem Naukowym im. A. Chętnika, Płockim Towarzystwem Naukowym, Krajowym Ośrodkiem Dokumentacji Regionalnych Towarzystw Kultury w Ciechanowie, Łódzkim Towarzystwem Naukowym,

Mazowieckim Towarzystwem Kultury, Towarzystwem Przyjaciół Nauk w Międzyrzeczu Podlaskim, Parkiem Krajobrazowym „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich”. Dary książkowe od wymienionych instytucji, innych jednostek oraz osób prywatnych w latach 1997-2000 wyniosły ok. 1270 książek i 11 tytułów czasopism regionalnych, przekazywanych Towarzystwu systematycznie.

Należy wyszczególnić dary, które otrzymaliśmy od osób prywatnych i instytucji w 1998 roku.

- Pan Wiktor Grochowski przekazał 28 roczników „Tygodnika Powszechnego” (1948-1981),
- Rodzina Pana Franciszka Wasążnika przekazała 112 cennych pozycji regionalnych,
- Wydział Ochrony Środowiska Urzędu Wojewódzkiego w Łomży przekazał Towarzystwu bibliotekę wydziałową, wybraliśmy ponad 300 książek i czasopism oraz 6 teczek map powiatów woj. białostockiego i łomżyńskiego,
- Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Wojewódzkiego w Łomży przekazał również biblioteczkę wydziałową, wybraliśmy około 100 książek i kilkanaście oprawionych roczników Monitorów Polskich z lat 70., 60., 50., 40., (24 szt.) oraz Dzienniki Urzędowe Wojewody Łomżyńskiego od 1985-1996 r.

Powyższe dary zostały częściowo uporządkowane, począwszy od selekcji i zrobieniu wykazów. Dublety książek i czasopism oraz innych materiałów przekazaliśmy Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Łomży.

Rozwój biblioteki i usług czytelniczych od czasu otrzymania nowego lokalu jest bardziej sprzyjający. W przestronniejszych pomieszczeniach usytuowana jest czytelnia i części magazynowe.

Otrzymane dofinansowanie z Komitetu Badań Naukowych, jest jedynym dofinansowaniem działalności biblioteki, natomiast samorządy nie mają środków finansowych na ten cel. Jest ono niewystarczające w stosunku do potrzeb i nie ma ciągłości. Na rok 2001 zwróciliśmy się o dofinansowanie do Urzędu Miejskiego w Łomży i Urzędu Marszałkowskiego. Z informacji wynika, że KBN przydzielił niższe środki od wnioskowanych, a inne instytucje jeszcze nie podjęły decyzji. Taki stan rzeczy nie wpływa na dynamikę rozwoju biblioteki, a bierność ze strony samorządów jest niezrozumiała.

Działalność wydawnicza

W okresie 1997-2000 Łomżyńskie Towarzystwo Naukowe im. Wągów wydało następujące publikacje:

- Praca zbiorowa, z cyklu *Polszczyzna Mazowska i Podlasia* pt. *Śladami Kolberga i Glogera po ziemi łomżyńskiej*, 300 egz., dofinansowanie: KBN, drukarnia Scan Com w Łomży, 1997.

- Praca zbiorowa pod red. Barbary Falińskiej, pt. Witold Doroszewski – Mistrz i Nauczyciel, dofinansowana przez KBN, drukarnia SCAN COM Łomża 1997,
- Praca zbiorowa pod red. Michała Gnatowskiego, Studia Łomżyńskie tom 8, dofinansowanie: Komitet Badań Naukowych, Urząd Miejski w Łomży, Wydział Kultury, Sportu i Turystyki Urzędu Wojewódzkiego w Łomży, Spółka Farm Food S.A. w Czyżewie, Urząd Gminy w Bogutach Piankach, Państwowy Zakład Ubezpieczeń S.A. Inspektorat w Łomży.
- Michał Gnatowski, W radzieckich okowach (1939-1941), praca wydana dzięki pomocy finansowej: Komitetu Badań Naukowych, Urzędu Miejskiego w Zambrowie, Urzędu Gminy w Czyżewie, Urzędu Gminy w Śniadowie, drukarnia Scan Com w Łomży, 1997,
- Praca zbiorowa pod red. Michała Gnatowskiego, Studia Łomżyńskie tom 9., dofinansowanie: KBN, Urząd Wojewódzki w Łomży,
- Henryka Sędziak, Składnia łomżyńskich tekstów gwarowych, dofinansowanie: Komitet Badań Naukowych, drukarnia Scan Com w Łomży, 1998,
- Biebrza i Narew – dziedzictwo przyrodnicze regionu łomżyńskiego, materiały z konferencji popularnonaukowej, która odbyła się w Łomży 22 października 1998 r. przy współpracy: Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego im. Wagów, Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi i Wydziału Ochrony Środowiska Urzędu Wojewódzkiego w Łomży, opracowanie i wydanie publikacji drukiem, dofinansowano ze środków: Komitetu Badań Naukowych i Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody w Łomży, drukarnia Scan Com w Łomży, 1998,
- Praca zbiorowa pod red. Michała Gnatowskiego, Studia Łomżyńskie tom 10, dofinansowanie: Komitet Badań Naukowych, Urząd Miejski w Łomży, Przedsiębiorstwo Produkcji Betonów „Prefbet” Sp. z o.o. w Śniadowie i inni sponsorzy, drukarnia Scan Com w Łomży, 1999,
- Henryka Sędziak, Małgorzata Frąckiewicz, Łomżyńskie teksty gwarowe cz. 2, dofinansownie: KBN i inni sponsorzy, drukarnia Scan Com w Łomży, 1999,
- Czesław Brodzicki, Ziemia Łomżyńska do 1529 roku, dofinansowanie: Udział sponsorów, autora i ŁTN im. Wagów, drukarnia Scan Com w Łomży, 1999,
- Czesław Brodzicki, Łomża, w latach 1529-1794, dofinansowanie: KBN, Przedsiębiorstwo Produkcji Betonów „Prefbet” Sp. z o.o. w Śniadowie, Zakład Telekomunikacji w Łomży, drukarnia Scan Com w Łomży, 2000,
- K. i J. Samusikowie, Dwory w Łomżyńskim, dofinansowanie: KBN, ŁTN im. Wagów i inni, drukarnia Scan Com w Łomży, 2000,
- Redakcja Adam Dobroński, Jerzy Wiśniewski (1928-1983), dofinansowanie: Urząd Miejskie w Łomży, Urząd Gminy w Kołakach Kościelnych, Starostwo Powiatowe w Zambrowie, Starostwo Powiatowe w Łomży, drukarnia Scan Com w Łomży, 2000,

- Redaktor: Wiesława Szymańska, tekst Tadeusz Warec, Forty Piątница, Twierdza Łomża, dofinansowanie: sponsorzy Państwowej Służby Ochrony Zabytków Delegatura w Łomży i ŁTN im. Wagów, drukarnia Scan Com w Łomży, 2000,
  - Praca zbiorowa pod red. Michała Gnatowskiego, Studia Łomżyńskie tom 11, dofinansowanie: KBN, Urząd Miejski w Łomży, Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Piątnicy, drukarnia Scan Com w Łomży, 2000,
  - Redakcja naukowa Barbara Falińska, Badanie dziedzictwa narodowego, dofinansowanie: Kamitet Badań Naukowych, drukarnia D-D Sp. z o.o., Gliwice, 2000,
- Rozwijanie kontaktów z PAN, KBN i innymi samodzielnymi placówkami naukowymi, wyższymi uczelniami, instytucjami państwowymi i samorządowymi, towarzystwami naukowymi, regionalnymi fundacjami na terenie województwa i w kraju

Uczestniczyliśmy w pracach Rady Towarzystw Naukowych przy PAN. W spotkaniach Rady uczestniczył prof. dr hab. Michał Gnatowski, a mgr inż. Elżbieta Żegalska jest od 1994 r. w składzie Rady Redakcyjnej kwartalnika „Problemy Społecznego Ruchu Naukowego”, który jest wydawany przez Radę Towarzystw Naukowych przy PAN w Warszawie. Jest to czasopismo ogólnokrajowe, w którym systematycznie zamieszczamy informacje z konferencji, prac badawczych i wydawanych publikacjach.

Współpracowano z PAN przy przygotowaniu redakcyjnym Studiów Łomżyńskich oraz wydawnictw z serii Polaszczyna Mazowska i Podlasia, uzyskując opinie oraz pozyskiwano publikacje i czasopisma wydane przez Akademię. Pracownicy naukowci PAN w Warszawie i Krakowie byli pomocni przy organizacji konferencji naukowych.

Bardzo cenimy współpracę z Komitetem Badań Naukowych, który od 1990 roku w ramach działalności ogólnotechnicznej i wspomagającej badania naukowe dofinansowuje większość zadań realizowanych przez Towarzystwo na rzecz regionu.

Prowadzimy ciągłą współpracę z Uniwersytetem w Białymstoku i Uniwersytetem Warszawskim w zakresie badań naukowych, organizacji sesji naukowych i popularnonaukowych, wydawnictw, seminariów doktoranckich z historii i językoznawstwa, prelekcji i odczytów. Wśród grona naukowców najbardziej zaangażowani w działalność Towarzystwa są: m.in. prof. Michał Gnatowski, prof. Adam Dobroński, prof. Barbara Falińska, prof. Henryka Sędziak, prof. Andrzej Bocian.

Rozwijaliśmy szeroką współpracę z byłym Urzędem Wojewódzkim w Łomży, m. in. wydziałami: Ochrony Środowiska, Kultury, Sportu i Turystyki, Polityki Gospodarczej i Przekształceń Własnościowych we współorganizacji konferencji naukowych, pracach wydawniczych, rozwoju biblioteki. Były to dotacje finansowe, dary książkowe oraz pomoc organizacyjna.

Otrzymujemy też systematycznie dotacje ze strony Urzędu Miejskiego w Łomży, Starostwa Łomżyńskiego i Starostwa Zambrowskiego do realizacji zadań wydawniczych i organizacji konferencji naukowych.

Ponadto prof. Mirosław Kleczkowski jest w Radzie naukowej Biebrzańskiego Parku Narodowego i Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Dolny Narwi oraz wspólnie z mgr inż. Elżbietą Żegalską uczestniczyli w pracach Wojewódzkiej Komisji Ochrony Przyrody przy Wojewodzie Łomżyńskim, do chwili rozwiązania województwa.

Otrzymujemy ciągłą współpracę z Polskim Towarzystwem Historycznym, Polskim Towarzystwem Ludoznawczym, towarzystwami naukowymi: płockim, ostrołęckim, białostockim, łódzkim, w Międzyrzeczu Podlaskim, Krajowym Ośrodkiem Dokumentacji Regionalnych Towarzystw Kultury, Towarzystwem Kultury Języka, Towarzystwem Literackim, Mazowieckim Ośrodkiem Badań Naukowych, oddziałami łomżyńskich towarzystw: historycznego, literackiego, kultury języka, którym służymy pomocą organizacyjną.

Prowadzimy na szeroką skalę wymianę naszych wydawnictw z PAN, ośrodkami naukowymi, wyższymi uczelniami i towarzystwami.

Otrzymujemy też dary książkowe od członków naszego Towarzystwa w postaci opracowań naukowych, prywatnych wspomnień i pamiątek oraz książek, które stanowią dużą wartość historyczną i dokumentalną o regionie. Na koniec 1998 roku otrzymaliśmy wiele tytułów książkowych, czasopism i map z likwidowanego Urzędu Wojewódzkiego w Łomży, które wzbogaciły księgozbiór regionalny i ogólny.

Za szeroką działalność naukową i kulturalną na rzecz Mazowsza i Podlasia ze szczególnym promowaniem wiedzy o województwie łomżyńskim, Łomżyńskie Towarzystwo Naukowe im. Wągów oraz jego członkowie byli wielokrotnie wyróżniani przez:

- Wojewodów Łomżyńskich – Mieczysława Bagińskiego i Jana Niebrzydowskiego, dyplom adresowany na prof. dra hab. Michała Gnatowskiego – Prezesa ŁTN im. Wągów z podziękowaniem za wieloletnią współpracę „w tworzeniu i urozmaicaniu podstaw nowoczesnego, demokratycznego ustroju państwa i samorządów wspólnot lokalnych w naszym województwie”, Łomża, 4 listopada 1997 r.,
- Komitet obchodów 40-lecia i fundacji sztandaru przyznał ŁTN im. Wągów dyplom potwierdzający udział w fundacji „Sztandaru Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Łomżyńskiej”, Łomża, 10-11 listopada 1998 r.,
- Wojewody Łomżyńskiego: Dyplom nadania Medalu Ks. Krzysztofa Kluka „Łomżyńskiemu Towarzystwu Naukowemu im. Wągów za dokonania w dziedzinie ochrony przyrody i ekologii”, Ciechanowiec, 6 grudnia 1998 r.,
- Wojewody Łomżyńskiego: Dyplom i medal Łomżyńskiemu Towarzystwu Naukowemu im. Wągów „Za szczególne zasługi w upowszechnianiu kultury ludowej”, Łomża, grudnia 1998 r.,

- Wojewoda Łomżyński uhonorował „Dyplomem” ks. prof. Witolda Jemielitego i mgr inż. Elżbietę Żegalską „Za szczególne osiągnięcia w upowszechnianiu kultury w województwie łomżyńskim”, Łomża, dnia 19 grudnia 1998r.,
- Wojewoda Łomżyński przesłał listy gratulacyjne do Prezesów Oddziałów Łomżyńskich Towarzystw: Kultury Języka – prof. dr hab. Henryki Sędzia, Literackiego im. Adama Mickiewicza – mgr Michaliny Sidor, Weterynaryjnego – prof. dra hab. Mirosława Kleczkowskiego, Łomża, 19 grudnia 1998 r.,
- Wojewoda Łomżyński uhonorował ks. prof. Witolda Jemielitego i prof. Mirosława Kleczkowskiego odznaką „Za Zasługi dla Województwa Łomżyńskiego”, Nowogród 1998,
- Minister Kultury i Sztuki na wniosek Wojewody Łomżyńskiego przyznał mgr Elżbiecie Żegalskiej odznakę „Zasłużony Działacz Kultury”, Warszawa 1998 r.,
- Mazowiecki Ośrodek Badań Naukowych im. Stanisława Herbsta w konkursie na prace o Mazowszu i Podlasiu przyznał: Łomżyńskiemu Towarzystwu Naukowemu im. Wągów dyplom uznania na książkę M. Gnatowskiego „W radzieckich okowach”, a autorowi prof. dr hab. Michałowi Gnatowskiemu – dyplom i nagrodę pieniężną (1999),
- Łomżyńskie Towarzystwo Naukowe im. Wągów zostało uhonorowane medalem okolicznościowym z okazji obchodów 575-lecia nadania praw miejskich Kolnu na Mazowszu, 2000 r.

Działalność w zakresie współpracy naukowej z zagranicą

Sekcja weterynarii wspólnie z Łomżyńskim Towarzystwem Naukowym im. Wągów organizowała kontakty z firmami farmaceutycznymi i lekarzami z Francji, Holandii, Danii, Belgii, USA, Litwy, Węgier i Bułgarii.

Sekcja językoznawcza utrzymuje kontakty naukowe i prowadzi wymianę doświadczeń przy organizacji obozów gwaroznawczych i konferencji językoznawczych z placówkami naukowymi i oświatowymi na Litwie, Białorusi, Ukrainie oraz USA, Jugosławii i Austrii.

Biuro ŁTN im. Wągów współpracuje z Towarzystwem Badań Lotniczo-Historycznym w Pethel w USA oraz z Towarzystwem Genealogicznym w Connecticut w USA.

Coraz częściej gościmy w naszych progach Polaków zamieszkałych poza granicami Polski z USA, Francji, Anglii, Litwy, Ukrainy, Białorusi, Łotwy i innych państw, którzy poszukują korzeni rodowych w Łomży i okolicach. Jesteśmy dla tych osób prawie jednym miejscem, gdzie mogą uzyskać niezbędne informacje.

Należy wspomnieć, że ŁTN im. Wągów z inicjatywy prof. dra hab. Mirosława Kleczkowskiego i mgr inż. Elżbiety Żegalskiej opracowało program szkoleń do FAPA – Fundacji Programów Pomocy dla Rolnictwa pt. „Poprawa jakości mleka surowego do skupu”, z którym uczestniczyliśmy w konkursie wśród 6. przedstawicieli krajowych i zagranicznych. dzięki temu uzyskaliśmy stały numer

rejestracyjny w Brukseli, jako firma konsultingowa i możemy brać udział w dalszych konkursach organizowanych przez FAPA na rzecz rozwoju rolnictwa w Polsce.

W grudniu 1999 roku biuro Towarzystwa opracowało program w zakresie „Wzmocnienia działu europejskiego w bibliotece ŁTN im. Wagów” i uzyskało dofinansowanie ze strony Przedstawicielstwa Unii Europejskiej w wysokości 10.000 EURO.

Gościliśmy też w siedzibie Towarzystwa wielu rodaków i delegacje zagraniczne z USA, Anglii, Francji, Holandii, Ekwadoru, Rosji, Litwy, Białorusi i Ukrainy, którzy byli zainteresowani naszą działalnością.

W ostatnim czasie odwiedzają nas lub piszą obywatele żydowscy, których rodziny mieszkały w Łomży lub okolicach. Zainteresowanym udzielamy informacji i wysyłamy własne publikacje. O publikacje ŁTN im. Wagów prosili zainteresowani naukowcy z USA, Szwajcarii, Japonii, Francji.

Inne kierunki działalności

Oprócz wymienionych poprzednio działań, Towarzystwo zabiegało o:

- badanie i popularyzowanie dorobku zasłużonych Łomżan,
- zapraszało do Łomży pracowników naukowych krajowych i zagranicznych ośrodków naukowych,
- integrowanie miejscowego środowiska naukowego i oświatowego,
- wprowadzało osiągnięcia naukowe z różnych dyscyplin do praktyki gospodarczej, społecznej i kulturalnej,
- utworzenie w Łomży Filii Uniwersytetu w Białymstoku,
- utworzenie Wydziału Zamiejscowego SGGW w Warszawie,
- nawiązanie współpracy z Biblioteką Polską w Paryżu,
- Biuro Towarzystwa opiniowało kandydaturę Mieczysława Bagińskiego do Rady Nadzorczej WFOŚiGW w Białymstoku,
- wypracowało wnioski do „Założeń strategii powiatu łomżyńskiego”
- opiniowało wnioski w sprawie utworzenia biblioteki naukowej, międzyuczelnianej, rozpatrywany na posiedzeniu Komisji Kultury i Oświaty Urzędu Miejskiego w Łomży.

Elżbieta Żegalska